

دانشگاه ساه نور

حسابداری پیشرفته ۱

(قسمت دوم)

(رشته حسابداری)

دکتر حسین کرباسی یزدی

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار ناشر

کتاب‌های دانشگاه پیام نور حسب مورد و با توجه به شرایط مختلف یک درس در یک یا چند رشته دانشگاهی، به صورت کتاب درسی، متن آزمایشگاهی، فرادرسی، و کمک‌درسی چاپ می‌شوند.

کتاب درسی ثمره کوشش‌های علمی صاحب اثر است که براساس نیازهای درسی دانشجویان و سرفصل‌های مصوب تهیه و پس از داوری علمی، طراحی آموزشی، و ویرایش علمی در گروه‌های علمی و آموزشی، به چاپ می‌رسد. پس از چاپ ویرایش اول اثر، با نظرخواهی‌ها و داوری علمی مجدد و با دریافت نظرهای اصلاحی و متناسب با پیشرفت علوم و فناوری، صاحب اثر در کتاب تجدیدنظر می‌کند و ویرایش جدید کتاب با اعمال ویرایش زبانی و صوری جدید چاپ می‌شود.

متن آزمایشگاهی (م) راهنمایی است که دانشجویان با استفاده از آن و کمک استاد، کارهای عملی و آزمایشگاهی را انجام می‌دهند.

کتاب‌های فرادرسی (ف) و **کمک‌درسی** (ک) به منظور غنی‌تر کردن منابع درسی دانشگاهی تهیه و بر روی لوح فشرده تکثیر می‌شوند و یا در وبگاه دانشگاه قرار می‌گیرند.

مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

فهرست مطالب کتاب

۱۸۵	فصل چهارم. مشارکت مخصوص - شرکت عملی
۱۸۵	مقدمه
۱۸۶	ویژگی های شرکت های عملی یا مشارکت تجارتي مخصوص
۱۸۶	تفاوت بین شرکت عملی و شرکت های تضامنی
۱۸۷	تفاوت بین شرکت عملی و حق العمل کاری
۱۸۸	نحوه عملیات حسابداری شرکت های عملی
۲۲۹	فصل پنجم. حسابداری شعب
۲۲۹	مقدمه
۲۳۰	انواع شعب
۲۳۱	سیستم حسابداری
۳۲۵	فصل ششم. حسابداری حق العمل کاری
۳۲۵	مقدمه
۳۲۶	ضرورت و الزام حق العمل کاری
۳۲۷	اصطلاحات و واژه های مهم
۳۸۷	فصل هفتم. سیستم فروش اقساطی و اجاره خرید
۳۸۷	مقدمه
۳۸۸	مقررات قانونی سیستم اجاره خرید
۳۸۹	نکات قانونی مهم در سیستم اجاره خرید
۳۹۴	ثبت عملیات حسابداری در دفاتر خریدار در سیستم اجاره خرید
۴۴۳	فصل هشتم. معاملات و عملیات ارزی
۴۴۳	مقدمه
۴۴۴	حسابداری شرکت های بین المللی

۴۶۵	فصل نهم. ترکیب (یکی شدن) - جذب - تجدید سازمان برون سازمانی در شرکت های سهامی
۴۶۵	مقدمه
۵۴۳	فصل دهم. حسابداری دواير
۵۴۳	مقدمه
۵۴۴	روش های حسابداری دواير
۵۶۱	منابع

فصل چهارم

مشارکت مخصوص - شرکت عملی

مقدمه

شرکت عملی و یا مشارکت تجارتي، مخصوص یک شرکت تجارتي است که دو نفر با هم توافق می‌نمایند تا به‌طور مشارکتی یک رشته از امور تجارت را اداره نمایند. این نوع شراکت و یا مشارکت تجارتي در حقیقت یک نوعی از شرکت تضامنی خاص می‌باشد. شرکت عملی یا مشارکت تجارتي مخصوص یک شرکت پیشنهادی است که دو یا چند نفر به‌طور مشترک اداره یک شرکت تجارتي خاص را براساس شرایط توافق شده به عهده می‌گیرند. نظر به موقتي بودن شرکت، تسهیم سود و زیان ناشی از فعالیت‌های شرکت تا اتمام مدت کار آن مشابه و همانند شرکت‌های تضامنی خواهد بود. شرکت عملی را شرکت بازرگانی و یا مشارکت مخاطره‌ای می‌نامند. این نوع شرکت، یک شرکت عملی را شرکت بازرگانی و یا مشارکت مخاطره‌ای می‌نامند. این نوع شرکت، یک شرکت تضامنی موقتي است ولی اسم و نام ندارد، از این‌رو؛ آن را یک شرکت تضامنی بدون نام نامیده‌اند. شرکاء یا اعضای این شرکت تجارتي را «شریک مخاطره‌ای» می‌گویند که از این به بعد آن را شریک می‌نامیم. آن‌ها توافق می‌کنند که سرمایه را برای اجرای عملیات یک نوع فالیّت خاص به حساب شرکت واریز نمایند. این سرمایه ممکن است نقدي و یا به صورت توافقی آورده غیرنقدي باشد، لکن سود و زیان را به‌طور مساوی و یا به نسبت‌های توافقی دیگر بین خود تقسیم نمایند. هر زمان که مدت شرکت به اتمام رسید، مشارکت تجارتي مخصوص به پایان می‌رسد.

اگر تاجری نیاز به وجوه نقد و یا مهارت خاصی برای نوع فعالیت خود نیاز داشته باشد، می‌تواند با سایر تجار دیگر وارد مشارکت مخصوص شود. مثال چنین عملیاتی را می‌توان به شرح زیر بیان کرد:

الف) مشارکت در کالاهای امانی یا حق‌العمل‌کاری

ب) مشارکت در امور ساختمانی

ج) مشارکت در خرید و فروش املاک

د) مشارکت در سهام خزانة و یا اوراق قرضه

هـ) سفته بازی در سهام و غیره

ویژگی‌های شرکت‌های عملی یا مشارکت تجارتي مخصوص

۱. این نوع شرکت‌ها هیچ نام و اسم خاصی ندارند، از این‌رو آنها را شرکت تضامنی بدون نام و اسم می‌گویند.
۲. این شرکت‌ها یک توافق و یا سازش بین دو یا چند نفر است که سود و زیان را با نسبت‌های توافق شده تقسیم می‌کنند. در نبودن این توافق‌نامه سود و زیان را به نسبت مساوی تسهیم می‌نمایند.
۳. این توافق‌نامه فقط برای این امور تجارتي خاص و به تنهایی اعتبار دارد.
۴. شرکای این شرکت تجارتي مخصوص را شریک ریسک‌پذیر گویند.
۵. به محض اینکه مدت فعالیت به اتمام رسید، توافق‌نامه شرکت به پایان می‌رسد.

تفاوت بین شرکت عملی و شرکت‌های تضامنی

شرکت عملی یا مشارکت تجارتي مخصوص از دیدگاه تفکر، محدود به یک شرکت تضامنی نمی‌باشد ولی ما آنرا یک شرکت تضامنی موقت می‌نامیم. این شرکت تفاوت‌های زیادی با شرکت تضامنی دارد که اهم آنها به شرح زیر می‌باشد:

شرکت عملی یا مشارکت مخصوص	شرکت تضامنی
۱. ضرورتی ندارد که نام تجارتي داشته باشد.	۱. شرکت باید نام تجارتي خاص داشته باشد.
۲. شرکای شرکت عملی را شریک ريسک‌پذیر می‌نامند.	۲. شرکاء در شرکت تضامنی را یک شریک ضامن گویند.
۳. حداقل تعداد شرکای ريسک‌پذیر دو نفر و محدوديتی در حداکثر تعداد ندارد.	۳. حداقل تعداد آنها دو نفر و حداکثر تعداد آنها در امور بانکی ۱۰ نفر و در سایر شرکت‌ها ۲۰ نفر است.
۴. این شرکت ماهیت موقتي دارد. آن برای مقاصد خاص تشکّل می‌یابد ولی پس از پایان مدت فعالیت منحل می‌گردد.	۴. آن عملیات تجارتي مستمر دارد و محدود به فعالیت تجارتي مخصوص نمی‌شود.
۵. توافق‌نامه ثبت نمی‌گردد، برای اینکه آن در مقابل اشخاص ثالث تعهدآور می‌گردد.	۵. شرکت‌نامه باید ثبت شود برای اینکه در مقابل اشخاص ثالث معتبر و تعهدآور می‌باشد.
۶. شرکای ريسک‌پذیر آزاد می‌باشند که در هر نوع فعالیت دیگر به‌طور مستقل مشغول شوند.	۶. شرکاء نمی‌توانند به‌طور مستقل در یک شرکت تجارتي با همان نوع فعالیت اشتغال داشته باشند.
۷. سود در پایان مدت مشارکت مخصوص مشخص و معین می‌گردد.	۷. سود سالانه تعیین و مشخص می‌گردد.
۸. شرکای ريسک‌پذیر هیچ اختیار ضمنی ندارند.	۸. شرکاء اختیار ضمنی دارند.
۹. هیچ بدهی مشترک و متعدد وجود ندارد مگر آن‌که یک قرارداد یا توافق‌نامه‌ای به‌طور خاص وجود داشته باشد.	۹. بدهی‌های مشترک و متعدد برای شرکاء وجود دارد.
۱۰. قانون خاصی برای شرکت‌های عملی و مشارکت تجارتي مخصوص وجود ندارد.	۱۰. در قانون تجارت هر کشوری، قانون خاصی برای شرکت‌های تضامنی وجود دارد.
۱۱. دفتر جداگانه‌ای برای ثبت عملیات وجود ندارد	۱۱. شرکت باید یک سری دفاتر جداگانه دائمی برای ثبت عملیات داشته باشد.

تفاوت بین شرکت عملی و حق‌العمل‌کاری

شرکت عملی یا مشارکت تجارتي مخصوص و حق‌العمل‌کاری دو شیوه مختلف در فعالیت‌های تجارتي است. اگر شرکای ريسک‌پذیر کالاهایی به‌طور امانی به یکدیگر بدهند، چنین عملیاتی می‌تواند یک حق‌العمل‌کاری مشترک نامیده شود، ولی با

حق‌العمل‌کاری کاملاً متفاوت است. تفاوت بین شرکت عملی و حق‌العمل‌کاری را می‌توان به شرح زیر بیان کرد:

شرکت عملی یا مشارکت مخصوص	حق‌العمل‌کاری
۱. شرکای این نوع شرکت‌ها را شرکای ریسک‌پذیر نامند.	۱. فردی حق‌العمل‌کاری را انجام می‌دهد که طرف آن را «آمر» نامند.
۲. روابط بین شرکاء، درست مانند روابط یک شرکت تضامنی است.	۲. روابط بین این دو شخص حقیقی یا حقوقی را روابط آمر و حق‌العمل‌کار نامند.
۳. یک شرکت تضامنی موقتی است.	۳. یک شرکت تضامنی نبوده و حق‌العمل‌کار و یا نماینده لازم نیست شریک باشد.
۴. سود و زیان به‌طور مساوی و یا با یک نسبت توافقی تقسیم می‌شود.	۴. نماینده یا حق‌العمل‌کار هیچ حقی در سود ندارد اما حق‌العمل دریافت می‌کند.
۵. تمام شرکای ریسک‌پذیر قدرت مساوی در خرید و فروش و جمع‌آوری مطالبات را دارند.	۵. نماینده هیچ قدرتی ندارد، او باید دستورات دفتر مرکزی را پیروی نماید.
۶. سرمایه به‌طور نقدی و یا به راه‌های دیگر توسط شرکای ریسک‌پذیر آورده می‌شود.	۶. انتخاب سرمایه یا به‌طور نقدی یا به یک طریقی توسط آمر آورده می‌شود.
۷. پس از اتمام فعالیت تجارت، شرکت عملی منحل می‌گردد.	۷. عملیات به‌طو طولانی و مستمر بین آمر و حق‌العمل‌کار وجود دارد.
۸. شراکت ممکن است با خرید و فروش یا قرارداد کاری یا سایر فعالیت‌ها انجام پذیرد.	۸. حق‌العمل‌کار فقط برای فروش کالا اجازه دارد.

نحوه عملیات حسابداری شرکت‌های عملی

حسابداری در ارتباط با شرکت‌های عملی می‌تواند به طریقی که با توافق شریک ریسک‌پذیر نگهداری شود. در شرکت‌های عملی یا مشارکت تجارتي مخصوص لازم است سود و زیان را به نحوه مشخصی شناسایی کنیم. روش‌های زیر برای حسابداری شرکت‌های عملی یا مشارکت تجارتي مخصوص وجود دارد:

۱. موقعی که یک سری کامل دفاتر برای اداره شرکت نگهداری شود (ثبت کامل).
۲. موقعی که هر شریک ریسک‌پذیر فقط عملیات خودش را ثبت نماید.
۳. موقعی که هر شریک ریسک‌پذیر ثبت رویدادهای شرکت عملی را نگهداری نماید.

ثبت عملیات در دفاتر جداگانه (ثبت کامل)

تحت این سیستم، یک حساب بانک مشترک باز می‌گردد. در این روش هر یک از شرکاء، سهم سرمایه خود را و یا فروش‌های بعدی را به این حساب واریز می‌نمایند. سرمایه هر یک از شرکاء به همان روش شرکت تضامنی نگهداری می‌شود. ضمناً یک حساب شرکت تجارتي مخصوص باز می‌شود و کلیه خرید و فروش‌ها به این حساب انتقال می‌یابد و مانده آن شامل سود و یا زیان است که برحسب توافق بین شرکاء تقسیم می‌گردد.

روش اول: در این روش یکی از شرکاء داوطلب می‌شود که اداره شرکت عملی را به‌عهده بگیرد و حساب‌هایی را برای شرکت عملی نگهداری می‌نمایند، سایر شرکاء فقط سهم سرمایه خود را واریز می‌کنند. سندهای دادوستد در دفاتر شرکت (شریک اداره کننده) وارد می‌شود، وی حساب شرکت عملی و یا مشارکت تجارتي مخصوص و نیز حساب‌هایی تحت عنوان شرکاء افتتاح می‌کند. آن یک ثبت کامل انجام می‌دهد. سندهای روزنامه به‌شرح زیر صادر می‌گردد:

ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۱	۱. موقعی که شرکاء، وجوه نقد به عنوان سرمایه واریز نمایند	بانک/ وجوه نقد جاری شرکاء	xxx xxx
۲	۲. موقعی که کالا برای شرکت عملی خریداری شود	مشارکت مخصوص بانک/ وجوه نقد	xxx xxx
۳	۳. موقعی که کالا به‌وسیله سایر شرکاء خریداری شود	مشارکت مخصوص جاری شرکاء	xxx xxx
۴	۴. موقعی که کالا از شرکت شریک اداره کننده به حساب شرکت عملی آورده شود	مشارکت مخصوص خرید	xxx xxx
۵	۵. موقعی که هزینه‌ها پرداخت گردد	مشارکت مخصوص بانک/ وجوه نقد	xxx xxx
۶	۶. موقعی که کالا به‌طور نقد فروخته شود	بانک/ وجوه نقد مشارکت مخصوص	xxx xxx
۷	۷. موقعی که کالا به‌طور نسبه فروخته شود	حساب‌های دریافتی مشارکت مخصوص	xxx xxx

ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۸	مشارکت مخصوص جاری شرکاء	xxx	xxx
۹	مشارکت مخصوص درآمد کمیسیون	xxx	xxx
۱۰	خرید مشارکت مخصوص	xxx	xxx
۱۱	جاری شرکاء مشارکت مخصوص	xxx	xx
۱۲ الف	مشارکت مخصوص سود و زیان جاری شرکاء	xxx	xxx xxx
۱۲ ب	جاری شرکاء سود و زیان مشارکت مخصوص	xxx xxx	xxx
۱۳	حساب جاری شرکاء بانک/ وجوه نقد	xxx	xxx

مثال ۱-۴- الف و ب شرکای یک شرکت عملی می‌باشند که سود و زیان را به نسبت ۶۰٪ و ۴۰٪ تقسیم می‌کنند. الف کالایی به ارزش ۱۰۰۰۰۰ ریال از محل انبار خود برای شرکت می‌آورد و مبلغ ۵۰۰۰ ریال هزینه حمل می‌دهد. ب کالایی به ارزش ۸۰۰۰۰۰ ریال از محل انبار خود برای شرکت می‌آورد و مبلغ ۴۰۰۰ ریال هزینه حمل می‌دهد. ب کل کالا را به نمایندگی شرکت به ارزش ۲۵۰۰۰۰ ریال به فروش می‌رساند. ب همچنین ۵٪ حق‌العمل دریافت می‌کند. ب تسویه حساب خود را با پرداخت چک انجام می‌دهد.

دفتر الف:

ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۱	مشارکت مخصوص حساب خرید حساب بانک	۱۰۵۰۰۰	۱۰۰۰۰۰ ۵۰۰۰
۲	مشارکت مخصوص جاری ب	۸۴۰۰۰	۸۴۰۰۰
۳	جاری ب حساب مشارکت مخصوص	۲۵۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰
۴	مشارکت مخصوص حساب جاری ب $۲۵۰۰۰۰ \times ۵\% = ۱۲۵۰۰$	۱۲۵۰۰	۱۲۵۰۰
۵	مشارکت مخصوص جاری الف سود و زیان	۴۸۵۰۰	۱۹۴۰۰ ۲۹۱۰۰
۶	بانک جاری ب	۱۳۴۱۰۰	۱۳۴۱۰۰

دفتر ب:

ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۱	مشارکت مخصوص حساب جاری الف	۱۰۵۰۰۰	۱۰۵۰۰۰
۲	مشارکت مخصوص حساب خرید بانک	۸۴۰۰۰	۸۰۰۰۰ ۴۰۰۰
۳	بانک مشارکت مخصوص	۲۵۰۰۰۰	۲۵۰۰۰۰
۴	مشارکت مخصوص حساب درآمد کمیسیون	۱۲۵۰۰	۱۲۵۰۰
۵	مشارکت مخصوص جاری الف سود و زیان	۴۸۵۰۰	۲۹۱۰۰ ۱۹۴۰۰
۶	جاری الف حساب بانک	۱۳۴۱۰۰	۱۳۴۱۰۰

دفتر کل الف:

حساب مشارکت مخصوص

شرح	مبلغ به ریال	شرح	مبلغ به ریال
به حساب خرید	۱۰۰۰۰۰	از حساب جاری	۲۵۰۰۰۰
به حساب بانک	۵۰۰۰		
به حساب جاری ب	۸۴۰۰۰		
به حساب جاری ب (حق العمل)	۱۲۵۰۰		
به حساب سود: * ۴۸۵۰۰			
جاری الف	۱۹۴۰۰		
سود و زیان	۲۹۱۰۰		
جمع	۲۵۰۰۰۰	جمع	۲۵۰۰۰۰

سود و زیان سهم الف	$48500 \times \frac{60}{100} = 29100$
سود سهم ب	$48500 \times \frac{40}{100} = 19400$

دفتر کل الف:

حساب جاری ب

شرح	مبلغ به ریال	شرح	مبلغ به ریال
به حساب مشارکت مخصوص	۲۵۰۰۰۰	از حساب مشارکت مخصوص	۸۴۰۰۰
		از حساب مشارکت مخصوص (کمسیون)	۱۲۵۰۰
		از حساب مشارکت مخصوص سود و زیان	۱۹۴۰۰
		از حساب بانک	۱۳۴۱۰۰
جمع	۲۵۰۰۰۰	جمع	۲۵۰۰۰۰

دفتر کل ب:

حساب مشارکت مخصوص

شرح	مبلغ به ریال	شرح	مبلغ به ریال
به حساب جاری الف	۱۰۵۰۰۰	به حساب بانک	۲۵۰۰۰۰
به حساب بانک	۴۰۰۰		
به حساب خرید	۸۰۰۰۰		
به حساب درآمد کمسیون	۱۲۵۰۰		
به جاری الف	۲۹۱۰۰		
به حساب سود و زیان	۱۹۴۰۰		
جمع	۲۵۰۰۰۰	جمع	۲۵۰۰۰۰

دفتر کل ب:

حساب جاری الف

شرح	مبلغ به ریال	شرح	مبلغ به ریال
به حساب بانک	۱۳۴۱۰۰	به حساب مشارکت مخصوص (سود و زیان)	۲۹۱۰۰
		به حساب مشارکت مخصوص	۱۰۵۰۰۰
جمع	۱۳۴۱۰۰	توازن	۱۳۴۱۰۰

ثبت در یکی از دفاتر شرکاء

مثال ۲-۴- احمد و محمود و حامد براساس توافق نامه بین خود، یک شرکت عملی تجارتي تشکیل دادند. احمد ۱۴۴۰۰۰ ریال کالا خرید و از انبار خود نیز ۴۸۰۰۰ ریال کالا به شرکت آورد. او از محمود و حامد هر کدام مبلغ ۶۴۰۰۰ ریال به عنوان سرمایه دریافت نمود. احمد هزینه حمل و سایر هزینه ها را به مبلغ ۱۴۶۰۰ ریال پرداخت نمود و کالاها را به مبلغ ۲۴۴۰۰۰ ریال فروخت. احمد ۵٪ حق العمل فروش به عنوان پاداش خدمات دریافت می کند.

مطلوبست ثبت عملیات فوق در دفاتر احمد.

ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۱	حساب صندوق سرمایه محمود سرمایه حامد	۱۲۸۰۰۰	۶۴۰۰۰ ۶۴۰۰۰
۲	مشارکت مخصوص حساب صندوق	۱۴۴۰۰۰	۱۴۴۰۰۰
۳	مشارکت مخصوص حساب صندوق	۴۸۰۰۰	۴۸۰۰۰
۴	مشارکت مخصوص حساب صندوق	۱۴۶۰۰	۱۴۶۰۰
۵	حساب صندوق مشارکت مخصوص	۲۴۴۰۰۰	۲۴۴۰۰۰
۶	مشارکت مخصوص درآمد کمسیون	۱۲۲۰۰	۱۲۲۰۰

مشارکت مخصوص

۱۴۴۰۰۰ (۲)	۲۴۴۰۰۰ (۵)
۴۸۰۰۰ (۳)	
۱۴۶۰۰ (۴)	
۱۲۲۰۰ (۶)	
۲۵۲۰۰ (۷)	
۲۴۴۰۰۰	۲۴۴۰۰۰

درآمد کمسیون $244000 \times 5\% = 12200$

ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۷	حساب مشارکت مخصوص سرمایه محمود سرمایه حامد سود و زیان	۲۵۲۰۰	۸۴۰۰ ۸۴۰۰ ۸۴۰۰
۸	حساب سرمایه محمود حساب سرمایه حامد حساب صندوق	۷۲۴۰۰ ۷۲۴۰۰	۱۴۴۸۰۰

حساب سرمایه شرکاء

شرح	احمد	محمود	حامد	شرح	احمد	محمود	حامد
نقل به حساب صندوق	—	۷۲۴۰۰	۷۲۴۰۰	نقل از صندوق	—	۶۴۰۰۰	۶۴۰۰۰
				نقل از مشارکت مخصوص	—	۸۴۰۰	۸۴۰۰
	—	۷۲۴۰۰	۷۲۴۰۰		—	۷۲۴۰۰	۷۲۴۰۰

روش دوم: تحت این روش، هر یک از شرکاء، عملیاتی که خود در آن مدخلیت داشته ثبت و نگهداری می‌نمایند. بدین معنی که هر یک از شرکاء در دفاتر خودش فقط عملیات مشارکت مخصوص را که خود انجام می‌دهند، ثبت می‌کند و عملیات مربوط به سایر شرکاء را نگهداری نمی‌نمایند.

۱. هر شریک یک حساب در دفترش باز می‌کند که سرفصل آن حساب شرکت عملی با شریک دیگری است، این سرفصل شخصی است. آن حساب اسمی تحت عنوان مشارکت مخصوص همان‌طوری که در بالا شرح داده شد، نمی‌باشد و آن سود و زیان را در شرکت عملی افشاء نمی‌کند. هر شریک با ارقام پرداخت شده به‌وسیله او بدهکار می‌شود و این حساب موقعی که او مبلغی دریافت می‌کند، بستانکار می‌شود.

۲. در این حساب، شریک ذی‌ربط فقط رویدادهای خودش را ثبت می‌کند و در مورد پرداخت هزینه و خرید که توسط شریک دیگر صورت می‌گیرد، اقدامی انجام نمی‌دهد.

دفتر الف:

ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۱	حساب شرکت عملی باب حساب بانک	xxx	xxx
۲	حساب بانک شرکت عملی با ب	xxx	xxx
۳	حساب شرکت عملی باب درآمد حق العمل	xx	xx
۴	حساب شرکت عملی باب حساب بانک	xx	xx
۵	خرید/ برداشت شخصی شرکت عملی با ب	xxx	xxx

دفتر ب:

ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۱	حساب شرکت عملی با الف حساب بانک	xxx	xxx
۲	حساب بانک شرکت عملی با الف	xxx	xxx
۳	حساب شرکت عملی با الف درآمد حق العمل	xxx	xxx
۴	حساب شرکت عملی با الف حساب بانک	xxx	xxx
۵	خرید/ برداشت شخصی شرکت عملی با الف	xxx	xxx

حساب شرکت عملی با الف و یا ب یک حساب شخصی است که سود و زیان مشارکت مخصوص با شرکت عملی را نشان نمی‌دهد برای اینکه حساب سود و زیان شرکت عملی مشخص و معین گردد، اجباراً حساب یادداشت شرکت عملی و یا حساب آماری یا انتظامی شرکت عملی باید تهیه شود. یادداشت مشارکت مخصوص یا شرکت عملی درست ترکیبی از تمام حساب‌هایی می‌باشد که به وسیله شرکاء تهیه و ثبت شده است. طرف بدهکار حساب شرکت عملی با ب در طرف بدهکار یادداشت

شرکت عملی آورده می‌شود و همچنین طرف بستانکار حساب شرکت عملی با ب در طرف بستانکار یادداشت شرکت عملی منظور می‌گردد، بدین ترتیب تمام عملیات حساب‌های شخصی تمام شرکاء در این یادداشت مشارکت مخصوص یا شرکت عملی وارد می‌شود. حساب یادداشت شرکت عملی یا مشارکت مخصوص درست مانند حساب عملکرد یک واحد اقتصادی تجارتي عمل می‌کند و حساب سود و زیان را نشان می‌دهد. سهم هر یک از شرکاء در سود و زیان با همان نسبت تقسیم سود و زیان توافق شده تعیین خواهد شد.

حساب یادداشت شرکت عملی (آماری)

xxx	حساب شرکت عملی با ب	xxx	حساب شرکت عملی با ب
xxx	حساب شرکت عملی با ب	xxx	حساب شرکت عملی با ب
xxx	حساب شرکت عملی با الف	xxx	حساب شرکت عملی با ب
xxx	حساب شرکت عملی با الف	xxx	حساب شرکت عملی با الف
		xxx	حساب شرکت عملی با الف
		xxx	حساب شرکت عملی با الف
xxxxx		xxxxx	
		xxx (A)	سود
xxxxx		xxxxx	

$$a_1 + a_2 = a$$

$$\text{سهم الف} = \frac{a_1}{a} \times \text{سود}$$

$$\text{سهم ب} = \frac{a_2}{a} \times \text{سود}$$

در دفاتر الف:

۱. اگر سود باشد:

xxx حساب شرکت عملی با ب
xxx حساب سود و زیان

۲. اگر زیان باشد:

xxx حساب سود و زیان
xxx حساب شرکت عملی با ب

در دفاتر ب:

۱. اگر سود باشد:

xxx حساب شرکت عملی با الف
xxx حساب سود و زیان

۲. اگر زیان باشد:

حساب سود و زیان
×××
حساب شرکت عملی با الف ×××

به خاطر بیاورید که مانده حساب شرکت عملی با ... رقمی را نشان می‌دهد که شرکاء باید با یکدیگر تسویه نمایند.

مثال ۳-۴- آقای جمشیدی و هاشمی تصمیم گرفتند که یک مشارکت مخصوص برای فروش موتورهای برقی تشکیل دهند. در تاریخ ۱۳۸۱/۲/۲۱ آقای جمشیدی ۲۰۰ موتور برقی به ارزش هر کدام ۱۷۵۰ ریال خرید و ۱۵۰ عدد آن را برای هاشمی با پرداخت ۱۰۰۰۰ ریال هزینه حمل و بیمه ارسال نمود. ۱۰ موتور برقی در راه خسارت دید. در تاریخ ۱۳۸۱/۴/۱ مبلغ ۵۰۰۰ ریال آقای جمشیدی از شرکت بیمه خسارت دریافت نمود.

در تاریخ ۱۳۸۱/۴/۱۵ آقای هاشمی ۵۰ موتور برقی را به ارزش هر کدام ۲۲۵۰ ریال فروخت.

در تاریخ ۱۳۸۱/۵/۱ مبلغ ۱۵۰۰۰۰ ریال از آقای هاشمی دریافت نمود. در تاریخ ۱۳۸۱/۲/۱۵ آقای هاشمی موتورهای برق را تحویل گرفت و هزینه‌های زیر را پرداخت نمود:

- هزینه تمیز نمودن آنها ۱۷۰۰ ریال
- هزینه تعمیرات موتور برق خسارت دیده ۳۰۰۰ ریال
- هزینه انبارداری ۶۰۰۰ ریال

او موتورهای برق را به شرح زیر به فروش می‌رساند:

- ۱۰ (۱۳۸۱/۵/۱) عدد موتورهای برق خسارت دیده را به ارزش هر کدام ۱۷۰۰ ریال فروخت.
- ۴۰ عدد موتور برق را به ارزش هر کدام ۲۰۰۰ ریال فروخت.
- ۲۰ (۱۳۸۱/۶/۱۵) عدد موتور برق به ارزش هر کدام ۳۱۵۰ ریال فروخت.
- ۸۰ (۱۳۸۱/۷/۱) عدد موتور برق به ارزش هر کدام ۲۵۰۰ ریال فروخت.

توافق شد که آنها ۱۰٪ حق العمل نسبت به فروش های انجام شده دریافت نمایند و بقیه سود و زیان را به نسبت ۲ و ۱ به ترتیب بین آقای جمشیدی و هاشمی تقسیم نمایند. آقای هاشمی با جمشیدی تسویه حساب نمود. مطلوبست ثبت دفاتر جمشیدی و هاشمی و حساب یادداشت شرکت عملی.

تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار
۲/۲۱	حساب شرکت عملی با هاشمی حساب وجوه نقد	۳۵۰۰۰۰	خرید موتور برق $۲۰۰ \times ۱۷۵۰ = ۳۵۰۰۰۰$
۲/۲۱	حساب شرکت عملی با هاشمی حساب وجوه نقد	۱۰۰۰۰	پرداخت هزینه حمل و بیمه
۴/۱	حساب وجوه نقد شرکت عملی با هاشمی	۵۰۰۰	دریافت خسارت از بیمه
۴/۱۵	حساب وجوه نقد شرکت عملی با هاشمی	۱۱۲۵۰۰	$۵۰ \times ۲۲۵۰ = ۱۱۲۵۰۰$
۴/۱۵	حساب شرکت عملی با هاشمی حساب درآمد کمیسیون	۱۱۲۵۰	$۱۱۲۵۰۰ \times ۱۰\% = ۱۱۲۵۰$
۵/۱	وجوه نقد شرکت عملی با هاشمی	۱۵۰۰۰۰	
۷/۱	شرکت عملی با هاشمی درآمد حاصل از مشارکت	۳۹۷۰۰	
۷/۱	وجوه نقد شرکت عملی با هاشمی	۱۴۳۴۵۰	

دفتر آقای هاشمی:

تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار
۲/۱۵	حساب شرکت عملی با جمشیدی حساب وجوه نقد	۱۰۷۰۰	$۱۷۰۰ + ۳۰۰۰ + ۶۰۰۰ = ۱۰۷۰۰$
۵/۱	حساب شرکت عملی با جمشیدی	۱۵۰۰۰۰	پرداخت هزینه ها
۵/۱	حساب وجوه نقد شرکت عملی با جمشیدی	۹۷۰۰۰	$۱۷۰۰ \times ۱۰ = ۱۷۰۰۰$ $۲۰۰۰ \times ۴۰ = ۸۰۰۰۰$ $۱۷۰۰۰ + ۸۰۰۰۰ = ۹۷۰۰۰$
۶/۱۵	حساب وجوه نقد شرکت عملی با جمشیدی	۶۳۰۰۰	$۳۱۵۰۰ \times ۲۰ = ۶۳۰۰۰$
۷/۱	حساب وجوه نقد شرکت عملی با جمشیدی	۲۰۰۰۰۰	$۲۵۰۰ \times ۸۰ = ۲۰۰۰۰۰$

تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار
۷/۱	حساب شرکت عملی با جمشیدی حساب درآمد حق العمل	۳۶۰۰۰	۹۷۰۰۰+۶۳۰۰۰+۲۰۰۰۰۰=۳۶۰۰۰ ۳۶۰۰۰×٪۱۰=۳۶۰۰۰
۷/۱	حساب شرکت عملی با جمشیدی درآمد حاصله از مشارکت	۱۹۸۵۰	۱۹۸۵۰
۷/۱	حساب شرکت عملی با جمشیدی حساب وجوه نقد	۱۴۳۴۵۰	۱۴۳۴۵۰

حساب یادداشت شرکت عملی (آماری)

شرح	مبلغ به ریال	شرح	مبلغ به ریال
حساب شرکت عملی با هاشمی	۳۵۰۰۰۰	حساب شرکت عملی با هاشمی	۵۰۰۰
حساب شرکت عملی با هاشمی	۱۰۰۰۰	حساب شرکت عملی با هاشمی	۱۱۲۵۰۰
حساب شرکت عملی با هاشمی	۱۱۲۵۰	حساب شرکت عملی با هاشمی	۱۵۰۰۰۰
حساب شرکت عملی با جمشیدی	۱۰۷۰۰	حساب شرکت عملی با جمشیدی	۹۷۰۰۰
حساب شرکت عملی با جمشیدی	۱۵۰۰۰۰	حساب شرکت عملی با جمشیدی	۶۳۰۰۰
حساب شرکت عملی با جمشیدی	۳۶۰۰۰	حساب شرکت عملی با جمشیدی	۲۰۰۰۰۰
سود حاصله از مشارکت	۵۶۷۹۵۰ ۵۹۵۵۰		۶۲۷۵۰۰
	۶۲۷۵۰۰		۶۲۷۵۰۰

$$۲+۱=۳$$

$$۵۹۵۵۰ \times \frac{۲}{۳} = ۳۹۷۰۰$$

$$۵۹۵۵۰ \times \frac{۱}{۳} = ۱۹۸۵۰$$

آقای هاشمی

آقای جمشیدی

دفتر کل جمشیدی:

حساب شرکت با هاشمی

شرح	مبلغ به ریال	شرح	مبلغ به ریال
خرید موتور برق	۳۵۰۰۰۰	دریافت خسارت بیمه	۵۰۰۰
هزینه حمل و بیمه	۱۰۰۰۰	فروش	۱۱۲۵۰۰
درآمد حاصله از مشارکت	۳۹۷۰۰	دریافت وجوه نقد	۱۵۰۰۰۰
درآمد حق العمل	۱۱۲۵۰		
جمع	۴۱۰۹۵۰	جمع	۲۶۷۵۰۰
		دریافتی از آقای هاشمی	۱۴۳۴۵۰
			۴۱۰۹۵۰

دفتر کل هاشمی:

حساب شرکت با جمشیدی

شرح	مبلغ به ریال	شرح	مبلغ به ریال
پرداخت هزینه‌ها	۱۰۷۰۰	فروش موتورها	۹۷۰۰۰
پرداخت وجوه نقد	۱۵۰۰۰۰	فروش موتورها	۶۳۰۰۰
درآمد حاصله از مشارکت	۱۹۸۵۰	فروش موتورها	۲۰۰۰۰۰
درآمد حق‌العمل	۳۶۰۰۰		
جمع	۲۱۶۵۵۰		
پرداختی به آقای جمشیدی	۱۴۳۴۵۰		
	۳۶۰۰۰۰	جمع	۳۶۰۰۰۰

روش سوم: یک سری دفاتر جداگانه برای ثبت عملیات در ارتباط با شرکت عملی یا مشارکت مخصوص تهیه و نگهداری نمی‌شود، اما هر یک از شرکاء، حساب شرکت عملی و حساب با سایر شرکاء را در دفاتر خود نگهداری می‌نمایند. مجدداً، عملیات متأثر از حساب مشارکت مخصوص به وسیله سایر شرکاء در دفاترشان ثبت می‌گردد.

دفتر الف (شریک اول)		دفتر ب (شریک دوم)		ردیف	
شرح	بدهکار	بستانکار	شرح		
۱. موقعی که الف کالا از انبار خود به شرکت می‌آورد	۱	مشارکت مخصوص حساب خرید	xxx	xxx	مشارکت مخصوص جاری الف
۲. موقعی که الف هزینه‌های شرکت را پرداخت نماید	۲	مشارکت مخصوص وجوه نقد	xxx	xxx	مشارکت مخصوص جاری الف
۳. موقعی که ب از انبار خود کالا به شرکت می‌آورد	۳	مشارکت مخصوص جاری ب	xxx	xxx	مشارکت مخصوص حساب خرید
۴. هنگامی که ب هزینه‌های شرکت عملی را می‌پردازد	۴	مشارکت مخصوص جاری ب	xxx	xxx	مشارکت مخصوص وجوه نقد
۵. موقعی که الف وجوه نقد به حساب شرکت عملی واریز نماید	۵	مشارکت مخصوص وجوه نقد	xxx	xxx	مشارکت مخصوص جاری الف
۶. موقعی که ب وجوه نقد به حساب شرکت عملی واریز نماید	۶	مشارکت مخصوص جاری ب	xxx	xxx	مشارکت مخصوص وجوه نقد
۷. موقعی که الف صادر می‌کند و ب آن را متعهد و امضاء می‌کند	۷	اسناد دریافتنی جاری ب	xxx	xxx	جاری الف اسناد پرداختنی

مشارکت مخصوص - شرکت عملی ۲۰۱

دفتر الف (شریک اول)		دفتر ب (شریک دوم)		
۸	۸. موقعی که الف سفته را فروش دین می‌کند	۸	وجوه نقد مشارکت مخصوص اسناد دریافتی فروش دین شده	xxx xx
۹	۹. موقعی که ب حق کمیسیون خود را برداشت نماید	۹	مشارکت مخصوص جاری ب	xxx xxx
۱۰	۱۰. موقعی که الف حقوق خود را دریافت نماید	۱۰	مشارکت مخصوص وجوه نقد	xxx xxx
۱۱	۱۱. موقعی که الف کالای شرکت را می‌فروشد	۱۱	وجوه نقد مشارکت مخصوص	xxx xxx
۱۲	۱۲. موقعی که الف کالای شرکت را به‌طور نسبی بفروشد	۱۲	حساب‌های دریافتی مشارکت مخصوص	xxx xxx
۱۳	۱۳. موقعی که بدهکاران از پرداخت تعهد خود خودداری و سوخت شود	۱۳	مشارکت مخصوص حساب‌های دریافتی	xxx xxx
۱۴	۱۴. موقعی که الف از شرکت کالای فروش نرفته را برداشت نماید.	۱۴	خرید مشارکت مخصوص	xxx xxx
۱۵	۱۵. موقعی که شرکت سود داشته باشد و به نسبت سود و زیان بین شرکاء تقسیم شود	۱۵	مشارکت مخصوص جاری ب سود و زیان	xxx xxx xxx
۱۶	۱۶. موقعی که شرکت زیان داشته باشد و به نسبت سود و زیان بین شرکاء تقسیم شود	۱۶	جاری ب سود و زیان مشارکت مخصوص	xxx xx xxx
۱۷	۱۷. حال مانده حساب‌های جاری نشان می‌دهد که چه مبلغی برای تسویه بین شرکاء باید مبادله شود	۱۷	جاری ب وجوه نقد	xxx xxx

مثال ۴-۴- الف و ب با هم توافق نمودند که با هم یک شرکت عملی برای خرید و فروش وسائط نقلیه دست دوم تشکیل دهند و سود و زیان را به نسبت ۵ و ۳ تقسیم نمایند. توافق شد که الف تمام عملیات را در دفاتر خودش نگهداری نماید.

۱/۲/۲۱ (x) ب دو دستگاه وسیله نقلیه خریداری می‌نماید و مبلغ ۲۰۰۰۰۰ ریال بابت آن می‌پردازد. او مبلغ ۲۴۸۰۰ ریال بابت تعمیرات و مبلغ ۲۰۰۰ ریال دستمزد راننده و مبلغ ۳۶۰۰ ریال بیمه موقت پرداخت نمود. او یک هفته بعد وسائط نقلیه را به مبلغ ۸۰۰۰۰ ریال را فروخت و ۲٪ تخفیف نقدی اعطا نمود در صورتی که خریدار

ظرف ۷ روز پول را پرداخت نماید. او مبلغ فروش را در تاریخ ۲/۱/۱۰ به بانک واریز نمود.

۲/۱/۳۱) الف پنج دستگاه وسیله نقلیه به مبلغ ۵۰۰۰۰۰ ریال خرید و ترتیبی داد که سه دستگاه آن را به مبلغ ۳۵۰۰۰۰ ریال به طور نقد بدون هیچ گونه تعمیراتی بفروشد. وسیله نقلیه دیگری در تاریخ ۲/۲/۷ به مبلغ ۱۳۵۰۰۰ ریال فروخت و یک سفته دریافت نمود.

۲/۳/۳۱) الف وسیله نقلیه فروش نرفته را به ارزش ۷۵۰۰۰ ریال با تراضی ب برای مصارف شخصی برداشت نمود.

۲/۳/۳۱) شرکاء تسویه حساب نهایی نمودند و الف توافق نمود که سفته را به مبلغ ۱۳۱۸۰۰ ریال بردارد.

مطلوبست تهیه حساب مشارکت مخصوص و حساب جاری ب در دفاتر الف.

دفتر الف:

تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار
۱۲/۲۱	مشارکت مخصوص حساب جاری ب	۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰
۱۲/۲۸	مشارکت مخصوص حساب جاری ب	۳۰۴۰۰	۲۴۸۰۰۰+۲۰۰۰۰+۳۶۰۰۰=۳۰۴۰۰
۲۸/۱/۹	جاری ب مشارکت مخصوص	۲۸۰۰۰۰	۲۸۰۰۰۰
۲/۱/۳۱	مشارکت مخصوص حساب های پرداختنی	۵۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰
۲/۱/۳۱	وجه نقد مشارکت مخصوص	۳۶۰۰۰۰	۳۶۰۰۰۰
۲/۲/۷	اسناد دریافتنی مشارکت مخصوص	۱۳۵۰۰۰	۱۳۵۰۰۰
۲/۳/۳۱	حساب جاری ب مشارکت مخصوص	۷۵۰۰۰	۷۵۰۰۰
۲/۳/۳۱	مشارکت مخصوص اسناد دریافتنی	۳۲۰۰	۱۳۵۰۰۰-۱۳۱۸۰۰=۳۲۰۰
۲/۳/۳۱	مشارکت مخصوص جاری ب	۵۶۰۰	۲۸۰۰۰۰×٪۲=۵۶۰۰
۲/۳/۳۱	مشارکت مخصوص حساب سود و زیان	۱۱۰۸۰۰	۱۱۰۸۰۰

مشارکت مخصوص - شرکت عملی ۲۰۳

تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار
X۲/۳/۳۱	سود و زیان درآمد حاصله از مشارکت جاری ب	۱۱۰۸۰۰	۵+۳=۸ $۱۱۰۸۰۰ \times \frac{۵}{۸} = ۶۹۲۵۰$ $۱۱۰۸۰۰ \times \frac{۳}{۸} = ۴۱۵۵۰$
X۲/۳/۳۱	وجه نقد جاری ب	۷۷۴۵۰	۷۷۴۵۰

حساب مشارکت مخصوص

تاریخ	شرح	مبلغ به ریال	تاریخ	شرح	مبلغ به ریال
X۱/۱۲/۲۱	به حساب خرید دو دستگاه وسیله نقلیه	۲۰۰۰۰۰	X۲/۱/۹	فروش وسائط نقلیه	۲۸۰۰۰۰
X۱/۱۲/۲۸	به حساب پرداخت هزینه	۳۰۴۰۰	X۲/۱/۳۱	فروش وسائط نقلیه	۳۶۰۰۰۰
X۲/۱/۳۱	به خرید پنج دستگاه وسیله نقلیه	۵۰۰۰۰۰	X۲/۲/۷	فروش وسائط نقلیه	۱۳۵۰۰۰
X۲/۳/۳۱	مابه التفاوت اسناد دریافتنی	۳۲۰۰	X۲/۳/۳۱	برداشت وسائط نقلیه	۷۵۰۰۰
X۲/۳/۳۱	به اعطاء تخفیفات	۵۶۰۰			
X۲/۳/۳۱	به حساب سود و زیان	۱۱۰۸۰۰			
	توازن	۸۵۰۰۰۰		توازن	۸۵۰۰۰۰

حساب جاری ب

تاریخ	شرح	مبلغ به ریال	تاریخ	شرح	مبلغ به ریال
X۲/۱/۹	فروش وسیله نقلیه	۲۸۰۰۰۰	۱۲/۲۱	خرید وسائط نقلیه	۲۰۰۰۰۰
X۲/۳/۳۱	برداشت وسیله نقلیه	۷۵۰۰۰	۱۲/۲۸	پرداخت هزینه	۳۰۴۰۰
			۳/۳۱	مابه التفاوت اسناد	۵۶۰۰
			۳/۳۱	سهم از سود و زیان	۴۱۵۵۰
			۳/۳۱	تسویه نهایی	۷۷۴۵۰
	توازن	۳۵۵۰۰۰		توازن	۳۵۵۰۰۰

روش چهارم: در این سیستم یک سری دفاتر جداگانه تهیه می شود، تا رویدادهای مشارکت تجارتي مخصوص را ثبت نمایند. اگر این مشارکت تجارتي در حجم گسترده ای عمل نماید، یک سری دفاتر جداگانه تهیه می شود و سیستم حسابداری دو طرفه پذیرفته می شود. عملیات حسابداری آن مشابهنی با عملیات شرکت تضامنی دارد. حساب های مهم تحت عناوین زیر ایجاد می گردد:

الف) حساب بانک مشترک

(ب) حساب جاری شرکاء
(ج) حساب مشارکت مخصوص

الف) حساب بانک مشترک

شرکاء برای تشکیل مشارکت تجارتي مخصوص معمولاً سهم سرمایه خود را می‌پردازند تا در این شرکت پذیرفته شوند. این سهم سرمایه به حساب بانک مشترک واریز می‌گردد. تمام عملیات دریافت و پرداخت توسط این بانک صورت می‌پذیرد. شرکاء هزینه‌ها و سایر پرداخت‌ها را از این حساب انجام می‌دهند. اگر بانک مشترک مشکلاتی داشته باشند، نگهداری یک سری دفاتر جداگانه برای عملیات حسابداری لازم می‌گردد.

ب) حساب جاری شرکاء

حساب جاری شرکاء، حساب سرمایه شرکاء نیز نامیده می‌شود.

ج) مشارکت مخصوص

این حساب، عملکرد و سود و زیان مشارکت را نشان می‌دهد

سند های روزنامه به شرح زیر است:

ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۱	حساب بانک مشترک حساب جاری شرکاء	xxx	xxx
۲	مشارکت مخصوص بانک مشترک	xxx	xxx
۳	مشارکت مخصوص حساب جاری شرکاء	xxx	xxx
۴	مشارکت مخصوص حساب های پرداختنی	xxx	xxx
۵	حساب های پرداختنی بانک مشترک	xxx	xxx
۶	مشارکت مخصوص حساب جاری شرکاء	xxx	xxx

ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۷	مشارکت مخصوص بانک مشترک	xxx	xxx
۸	بانک مشترک مشارکت مخصوص	xxx	xxx
۹	حساب‌های دریافتنی مشارکت مخصوص	xxx	xxx
۱۰	بانک مشترک حساب‌های دریافتنی	xxx	xxx
۱۱	حساب جاری شرکاء مشارکت مخصوص	xxx	xxx
۱۲	مشارکت مخصوص جاری شرکاء	xxx	xxx
۱۳	حساب‌های پرداختنی مشارکت مخصوص	xxx	xxx
۱۴	مشارکت مخصوص حساب‌های دریافتنی	xxx	xxx
۱۵	حساب‌های پرداختنی/اسناد پرداختنی بانک مشترک	xxx	xxx
۱۶ الف	مشارکت مخصوص جاری شرکاء	xxx	۱۶ ب مشارکت مخصوص
۱۶ ب	جاری شرکاء مشارکت مخصوص	xxx	
۱۷	حساب جاری شرکاء بانک مشترک	xxx	xxx

یادداشت: اکنون حساب بانک مشترک باید مانده کافی داشته باشد تا با شرکاء تسویه حساب گردد. بدین معنی که حساب بانک مشترک با حساب جاری شرکاء نسبت به دریافت و پرداخت آن بسته می‌شود. با تسویه این حساب به‌طور خودکار حساب دفاتر جداگانه بسته می‌شود.

مثال ۴-۵- مهدی و محمود هر دو مقاطعه کار ساختمانی می‌باشند. آنها یک شرکت عملی برای احداث ساختمان تشکیل دادند. حساب بانک مشترک با سرمایه‌های مهدی ۷۵۰۰۰۰ ریال و محمود ۳۷۵۰۰۰ ریال افتتاح گردید. مبلغ پیمان ۳۷۵۰۰۰۰ ریال